

Motion till riksdagen 2021/22:3381

av Arman Teimouri m.fl. (L)

En liberal politik för statligt ägda bolag

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en särskild granskningskommission som ges ett tidsbegränsat uppdrag att redovisa vilka statliga bolag som har ett särskilt samhällsuppdrag, är strategiskt eller säkerhetspolitiskt viktiga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att i de statliga företag som har ett särskilt samhällsuppdrag och är strategiskt eller säkerhetspolitiskt viktiga till riksdagen redovisa hur dessa kan separera de verksamheterna från kommersiell verksamhet som konkurrerar på en fri marknad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att genomföra en försäljning av hela eller delar av de statliga bolag som inte har ett särskilt samhällsuppdrag eller är strategiskt eller säkerhetspolitiskt viktiga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att revidera ägardirektiven för de statliga företag som är markägare så att de även innehåller uppdraget att medverka till att i sin roll som bolagsägare öka tillgången på byggbar mark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen ett mandat att på ett ansvarsfullt sätt minska eller helt avveckla den del av Svenska Spel som verkar på den konkurrensutsatta marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Liberalernas principiella utgångspunkt är att statens uppgift normalt sett ska vara att ange de ramar och regler som ska gälla för näringslivet och företagen, inte att äga och driva bolag. Staten bör därför minska eller avveckla sitt företagsägande om sådana

förändringar leder till bättre fungerande marknader eller en mer effektiv samhälls-service. Staten ska därför endast driva företag i undantagsfall.

Det måste finnas ett tydligt syfte till varför staten ska äga bolag. Det finns därför skäl att ifrågasätta statens ägande i flera av de statliga bolagen, t.ex. när det gäller Telia Company AB, Lernia, Svevia och i vissa delar av AB Svenska Spels och Samhalls verksamhet.

Vissa statliga företag har ett särskilt samhällsuppdrag. I de fall där bolagen har ett sådant särskilt samhällsuppdrag ska detta utföras väl. Det är dock viktigt att dessa tydligt redovisas och är styrande för bolagens verksamhet. De bolag staten bör äga ska ha fokus på att skapa långsiktiga värden och staten ska vara en aktiv, professionell och ansvarsfull ägare. De statliga bolagen ska präglas av öppenhet och föredömlighet samt vara föregångare avseende hållbarhetsfrågor som t.ex. jämställdhet, miljö och socialt ansvarstagande.

Regeringens styrning av de statliga bolagen ska ske inom de ramar som riksdagen fastställt. Statens roll som lagstiftare och ägare bör hållas isär och skötas på ett professionellt sätt.

För att tydliggöra det statliga uppdraget föreslår vi att det inrättas en särskild granskningskommission som ser över vilken samhällsnytta de statliga bolagen har när det gäller ett särskilt samhällsuppdrag eller om de är strategiskt eller säkerhetspolitiska viktiga och på vilket sätt de konkurrerar med privata företag.

Granskningskommissionen ska lämna förslag till hur regeringen kan jobba vidare med frågorna för de statliga bolagen. Om det inte finns någon given samhällsnytta i enlighet med ovan bör staten avveckla sitt ägande i hela eller delar av dessa. Målet ska inte vara att sälja alla statliga bolag, utan att staten tar sitt ansvar gentemot de privata aktörerna på marknaden och säljer de bolag som inte har denna allmänt uttalade samhällsnytta. I de statliga bolag där det finns såväl en samhällsnytta som en konkurrenssituation bör dessa verksamheter separeras där det statliga ägandet i den kommersiella delen separeras och avvecklas. Alla försäljningar ska föregås av en grundlig analys som tydligt redovisar vilka delar av verksamheten som bör kvarstanna i statlig ägo av bl.a. strategiska och säkerhetspolitiska skäl. Övrig verksamhet som bedrivs i kommersiellt syfte på en konkurrensutsatt marknad bör därefter avyttras.

Staten är också en stor markägare. För att möjliggöra en ökad produktionstakt av bostäder och kommersiella lokaler bör staten i sin roll som bolagsägare medverka till att öka tillgången på byggbar mark där markinnehavet inte har betydelse för skyddsvärda naturintressen eller annan verksamhet med samhällsnytta. På detta sätt kan staten komplettera kommunernas ansvar att tillhandahålla byggbar mark och möjliggöra en ökad produktionstakt av bostäder och kommersiella lokaler. Regeringen bör ges i uppdrag att revidera ägardirektiven för de statligt ägda företag som är markägare så att de även innehåller uppdraget att medverka till att öka tillgången på byggbar mark.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser Liberalerna att staten bör minska eller avveckla sitt ägande om förändringar av det statliga ägandet leder till bättre fungerande marknader eller en mer effektiv samhälls-service. Endast statliga bolag med tydligt uttalad samhällsnytta bör bibehållas i statlig ägo.

Avveckla det statliga ägandet i Telia Company AB

Liberalerna är alltså i grunden principiella motståndare till att staten äger bolag som verkar på en kommersiell marknad, en fråga som blev extra aktuell med anledning av

regeringens proposition om återköpsprogram av aktier i Telia Company AB och förvärv av Bonnier Broadcasting. Vi vill påminna om att riksdagen i samband med behandlingen av propositionen om återköpsprogrammet av aktier i Telia Company AB riktade ett tillkännagivande till regeringen om att se över hur staten på sikt kan avveckla sitt ägande i Telia Company AB.

Separera Svenska Spels olika verksamhetsgrenar

Liberalerna anser att regeringen bör ges ett mandat att på ett ansvarsfullt sätt minska eller avveckla den del av Svenska Spel som verkar på den konkurrensutsatta marknaden. I och med den nyligen genomförda omregleringen av spelmarknaden har staten fått en tydligare roll i fråga om att utöva tillsyn än tidigare. Av det skälet måste det finnas en tydlig gränsdragning när det gäller statens agerande, både vad gäller den konkurrensutsatta delen och där staten fortfarande har monopol. Vi anser att AB Svenska Spels olika verksamhetsgrenar tydligt bör separeras från varandra så att spel som fortfarande är monopoliserade, såsom landbaserade kasinon och värdeautomatspel, även fortsättningsvis bedrivs i AB Svenska Spels regi. Däremot finns det inga skäl för staten att via AB Svenska Spel agera på en konkurrensutsatt spelmarknad med andra typer av spel. AB Svenska Spel bör därför delas upp i två bolag och att staten därefter bör avyttra det bolag som verkar på den konkurrensutsatta marknaden. En sådan försäljning ska självfallet genomföras affärsmässigt och föregås av en noggrann analys.

Samhall måste återgå till sitt grunduppdrag

Samhall har successivt utvecklats till ett bemanningsföretag där företaget väljer anvisade personer som har högst arbetsförmåga istället för de som behöver mest stöd. Samhall riskerar därmed att med statligt stöd i ryggen konkurrera ut privata bemanningsföretag. Liberalernas uppfattning är att Samhalls uppdrag ska vara att personer med funktionshinder får möjlighet att utvecklas efter deras individuella förutsättningar, inte vara ett bemanningsföretag på den reguljära marknaden. Samhall måste åter ges uppdraget att bli en arbetsgivare för dem som behöver utökat stöd. Det finns kommuner där Samhall är en av de största arbetsgivarna. Det kan omöjligen vara ursprungstanken med Samhall. Vi vill påminna om att riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att reformera Samhall så att bolagets verksamhet begränsas och återgår till sitt grunduppdrag. Liberalernas förslag om hur vi vill utveckla Samhall och dess uppdrag återfinns i vår motion ”*Liberal politik för fler funktionsvarierade i egen försörjning*”.

Arman Teimouri (L)

Johan Pehrson (L)

Gulan Avci (L)

Christer Nylander (L)

Lina Nordquist (L)

Maria Nilsson (L)

Mats Persson (L)

Allan Widman (L)